

R Â N D U I A L A

HAIG ACTERIAN

ORGANIZAREA
TEATRULUI

769147

T E A T R U

Biblioteca Centrală Universitară
București

COTA

~~017~~ 7759 Dublet

INVENTAR

141697

Biblioteca Centrală Universitară
"Carol I" București
Cota III 401667

~~Biblioteca Centrală Universitară
"Carol I" București
Cota 04/7759 sublet
Inventar 141697~~

B.C.U. "CAROL I" BUCUREȘTI

C141697

BUCUREȘTI, 1938
Extras din „Rânduiala”, Volumul III, Caetul 1.

Reg. 10425

ORGANIZAREA TEATRULUI

Un legiuitor a dăruit *Teatrului Român* calitatea de *serviciu public*. Simțul comun nu va pune la îndoială intențiile bune ale tuturor legiuitorilor *Teatrului Român*, nici nu va discuta noua calitate juridică și noua formă administrativă dată activității teatrale în Țara Românească; bunul simț ocolește justificările juridice și administrative luând seama la *starea actuală* a unei instituții de cultură de *serviciu public* față de *starea ideală*. Un bun legiuitor este un bun organizator al aceluși *serviciu public* menit să funcționeze ideal într'o societate; legiuitorul neprevăzător al așezărilor ideale și necunoscător al funcțiunii îndeplinite de un *serviciu public* nu va avea eficiență cu toate evidentele sale intenții bune.

Teatrul în România este încă și azi o instituție de *serviciu public* fără o rânduială după spiritul și misiunea activității teatrale în societatea românească.

Bunul simț al obștii românești poruncește o alcătuire corespunzătoare nevoilor societății românești în activitatea teatrală. Azi un *Teatru Național*, un *Studio* al acestui așezământ și o *Operă Română* funcționează la *București*; un *Teatru Național* la *Iasi*; un *Teatru Național* împărțind o singură scenă cu o *Operă Română* se află la *Cluj*. Oare satisface o asemenea organizare nevoile de cultură și artă prin teatru în neamul acesta și oare își împlinește într'astfel scopul de popularizare a marilor clasici ai umanității și de purificare prin acest *serviciu public* atât de sărac în așezăminte? Nu! Teatrul este popularizare; în primul rând se cere a fi satisfăcută lipsa spirituală într'un neam prin mijlocul teatrului, deci a contactului cu toți clasicii dramei în spectacole de calitate, pe tot cuprinsul țării, și în al doilea rând crearea unei noi căutări în suflet și gând prin drama noastră în spectacole de calitate artistică superioară, cum ar fi în *Teatrul Național* din *București*, de pildă, unde s'ar concentra expresia artistică a neamului prin arta dramatică.

Intr'astfel nu numai toate orașele de provincie, dar și toate satele se vor bucura de faptul artei printr'o simplă și practică atenție a Statului.

Vom împărți teritoriul țării în cinci zone de activitate teatrală : I Muntenia și Dobrogea, II Moldova și Basarabia, III Bucovina și Maramureșul, IV Ardealul, V Banatul și Oltenia. Se vor înființa cinci trupe de teatru pentru aceste cinci zone ale țării care să cutreere, după modelul *Carelor lui Thespis* din Italia, dela 1 Aprilie până la 1 Noembrie tot pământul țării. In aceste șapte luni din an fiecare trupă va juca după un plan bine organizat, având în vedere munca și libertatea oamenilor dela țară, în zona hotărîită. O trupă organizată după modelul *Carelor lui Thespis* cuprinde : un convoi de 12 automobile-camioane purtând în ele 30 oameni personal artistic, 10 oameni personal tehnic, 4 oameni personal administrativ, 6 oameni de serviciu, 12 șoferi-mecanici, material montabil și demontabil al teatrului cu scenă, decoruri, rezuzită, aparate electrice, scaune și pânze impermeabile de acoperire. Un astfel de convoi va trece prin toată zona jucând tragedii, comedii, comedii muzicale populare pentru arene de mii de spectatori. Fiecare reprezentație poate să cuprindă trei mii de spectatori ; montarea și demontarea acestui teatru nomad se face în 24 de ore. Confortul acestor imense vagoane-automobile este același ca în încăperile moderne. Repertoriul va fi fost pus la punct de mari artiști ; calitatea repertoriului clasic va fi întotdeauna servită de artiști buni ; disciplina și entuziasmul unei astfel de trupe mereu intensificată prin înnoiri. Fiecare arenă este într'astfel organizată încât 1000 de locuri vor avea un preț, care să nu treacă de 10 lei locul, iar 2000 de locuri vor fi gratuite. Cine poate împiedeca pe un bun conducător să reprezinte astfel mărețe spectacole cu Eshil, Sofocle, Aristofan, Plaut, Molière, Shakespeare, dramă istorică românească, comedie populară românească ? Deci întâia cerință nesatisfăcută azi ar fi o realitate vie de cultură și artă în cel puțin trei ani, un fapt răsunător de umanitate în ridicarea morală a poporului.

Pe lângă aceste cinci convoaie vor exista *Teatre Comunale* în orașele mai mari ale provinciei, și anume la Iași, Chișinău, Cernăuși, Cluj, Oradea, Timișoara, Arad, Craiova, Brăila, Constanța ; O singură *Operă Română* la Cluj. Necesitatea acestor scene este o strigare neascultată și neînțeleasă până azi. Iată ce cuprinde într'o notă des repetată în foile de provincie gândul adevărat al unui nobil suflet :

„Noi, cari ne găsim aci într'o plină experiență teatrală, având un concurs de inimă și de contribuție efectivă din prea puține părți, socotim că misiunea unei instituții de stat, privește colectivitatea românească, peste câtă românime încape pe calea Victoriei, până în cel mai ascuns colț de țară, peste care picură acelaș azur de cer. Evident este aceasta o misiune care nu încape toată într'o tradiție și într'un fericit fâgaș de oficializată standardizare. Dar

nevoile crescute peste cadrele de ieri se cer împlinite mai mult tocmai din locul unde arta este ocrotită și promovată de Stat.

Căci provincia, unde se dă o luptă pentru suprație, cu diferite tradiții și culturi străine, nu poate fi lăsată la discreția și monopolul șarlatanilor și a samsarilor de spectacole cari exploatează public, actor și oficialitate

Misiunea scenei românești în provincie, noi o vedem covârșitoare. Căile cari duc la înfăptuirea ei sunt poate mai apropiate de cum s'ar crede. În orice caz problema se pune cu insistență, și socotim că oficialitatea ar face un act de mare înțelepciune dacă, sesizând adevărata față a lucrurilor, ar veni acum la început de an bugetar și de orânduire gospodărească, cu soluții mulțumitoare la toate exigențele și cererile. Chiar și a celor din provinciile îndepărtate, ale locului de unde scrim și luptăm: luptă dreaptă pentru o cauză dreaptă". (*Innoirea*; 15 Martie 1938, An. I No. 13 Dir. Tiberiu Vuia, Arad).

Pentru împlinirea unui gol regretabil în alcătuirea noastră socială o experiență doveditoare de covârșitoare importanță ca aceea a *Carcelor lui Thespis* din Italia merită a fi adoptată, precum și experiența *Teatrelor Comunitare*, când sunt bine organizate, duce la șantierul de selecționare a elementelor artistice pentru *Marele Teatru Național din București* și pentru *Opera Mare din București*.

Legiitorii din trecut ne informează, că „o școală pentru formarea gustului public și pentru încurajarea literaturii dramatice românești nu poate produce venituri, pe care să se poată conta” și deci „instituția de cultură și artă are rostul de a da spectacole de calitate superioară”. Statul a oferit în acest scop tot concursul său. Dece Teatrul Național din București nu corespunde acestei misiuni? Într-o problemă de stil nicio lege, nicio voință de îndreptare nu va soluționa delicatele deziderate ale artei. Aici numai prevederea, pregătirea serioasă, cuminența și idealismul provoacă transformarea unui serviciu public fără semnificație într-o forță veșnică. Și Teatrul Român are posibilitatea de a deveni un focar de moralitate bun pentru veșnicie. Cum?

Considerațiile ce urmează nu sunt vorbe mari, ci gânduri practice. Ele trebuiesc făcute de o autoritate conștientă, de o națiune limpezită asupra rostului ei în lume.

O voință deplin cunoscătoare a organismului teatrului românesc, oricât de îndârjită ar fi, nu va dobândi valori estetice, dacă nu va lua în considerare în planul de refacere toate elementele teatrului. Idealul într-o rânduială nouă trebuie să fie spiritualizarea elementelor constitutive ale unei reprezentațiuni de teatru. Prin legi, regulamente și repertorii nu s'a făcut niciun pas înainte în această ramură de activitate. O adevărată înfățișare a teatrului depinde de viața morală a unei națiuni și activitatea scenelor de teatru sunt obligate să respecte trăirile ideale. Plăcerea, singurul scop al teatrului de azi, este

inadmisibilă, și mai ales în zilele aspre și sfinte ale înfăptuirilor etice ale nației. Când un teatru oferă modele inferioare de umanitate celor existente în sânul nației, când munca unui teatru este o neghioabă zădărnice a câtorva neguțători, o conducere este bine venită, când ea are de scop fixarea unui rost în viața morală a artei dramatice.

Ca în orice salt calitativ pasul se face în suflet, deci prin *actor*, ființa vie a instituției teatrale. Desăvârșirea actorului român merită a fi preocuparea de căpetenie. Problema este *logosul*, la care vrea să ajungă națiunea și ajutorul pe care trebuie să-l dea în această direcție histrionul român.¹⁾

Eminescu remarcă meritul câtorva actori, din a două jumătate a veacului trecut în prefacerile graiului nostru. Insemnătatea valorilor aduse în graiu de câțiva recitatori de limbă românească fusese observată și omagiată de marele poet. Pentru un iubitor al geniului graiului său este evidentă posibilitatea ultimă îngăduită marilor recitatori, creatori de frumos într'o limbă.

Actorul ajunge astfel peste mimică la explozia verbului încarnat în națiune. El are împreună cu poezii și cu verbo-motorii datoria să plămuiască stratul cel mai de sus, la care este hotărît neamul. Ritmul, capacitatea energetică, gestul interior, gestul sonor și toate forțele nelămurite colaboratoare la explozia *cuvântului* marelui recitator sunt acțiuni de limpezire a logosului națiunii.

Conștiința actorului învăluit în straiile unei desăvârșite călugării se alcătuiește cu educație, disciplină și o desinteresată iubire. Atențiunea în acest sens al celor care îl vor astfel, nu s'a arătat până acum. Educația unui tip de umanitate, cum merită să fie un slujitor al unei limbi frumoase se face cu grije și știință. Aiurea modelele de vorbire actoricească au determinat stilul poeticele diferitelor graiuri. Căile sunt cunoscute; să le urmăm.

Spiritualizarea actorului vine din contactul constant cu creația clasică. Literatură, arte, științe și tehnici în neîntrerupt contact cu actorul îl vor stiliza și prin el poporul va lua bunurile purtându-le spre noile țeluri ale umanității noastre.

Funcțiunea socială a câtorva actori cu har și bună pregătire este copleșitoare. O școală ideală de actori schimbă în câteva zeci de ani mii de mentalități, mii de suflete, cu încetul dă directive frumosului național, actorul fiind modelul popular al idealului.

Renașterea teatrului nostru va veni dintr'o școală de actori. Apoi, este necesară înființarea unor cursuri pentru *directori de teatre, regisori, dramaturgi* (specialiști pentru lucrul scenic între text, actor și regisor), *pictori, decoratori*,

1) În studiul *După Un Veac De Teatru Românesc* (Rânduiala, 1937) am arătat mijloacele unei educații complete a actorului.

arhitecți de scenă, ingineri de scenă, electricieni, croitori, coafori și grimeuri, figuranți, actualmente teatrele noastre având puțini specialiști, cea mai mare parte fiind amatori.

Tehnica scenelor noastre este învechită. Aparatura scenică silește spectacolul să pară „provincial”. Schimbarea decorurilor, lumina de scenă și toate materialele sunt defectuoase.

Teatrul cere o armată de literați, dramaturgi, regisori, actori, critici de repetiții, specialiști tehnici, toți colaboratori ai aceluiași spectacol. Opera de artă scenică este o muncă complexă în care toți au cuvânt. Toate elementele au ca singur scop arta.

Principiul de organizare al unui teatru este simplu. O reprezentație teatrală este un fapt simplu de cultură și artă, trăită numai de o *companie de actori*. Într-o organizare să nu se uite nicio clipă acest fapt. Teatrul fiind o colaborare între *cuvânt, actor și public*, cu accentul principal pus pe elementul *actor*, este bine să nu se complice faptul artistic cu elemente parazitare. Valoarea unui teatru este valoarea actorilor companiei aceluia teatru. Așa dar, nu legile, regulamentele, comitetele, contabilii, casierii și inspectorii sunt factori principali într-un teatru, ci actorii de valoare artistică. Reîntoarcerea la actorul de valoare anulează toate elementele parazitare.

Spectacolul de teatru nu ajunge să fie artă din cauza lipsei independenței de voință artistică a instituției înseși, din cauza obstacolelor, cu care se încarcă. Gospodăria unui conglomerat, în care se pune accent pe condiții și se uită că actorul este un artist, nu poate fi decât o proastă gospodărie. O administrație mult mai simplă ar da teatrului românesc alt avânt. Un director de teatru atent și viu cu un repertoriu clasic și de creație nouă românească încurajată și stărnită de el, cu o mână de actori perfect educați, frumoși la suflet și minte, cu simț al colectivității în care se găsesc, și încă nu este destul pentru o artă dramatică. Acest director trebuie să știe *cum* lucrează un teatru. El părăsind condițiile administrației veghează asupra tuturor funcțiilor; pentru el există un singur fapt: spectacolul de artă.

Regia, dramaturgia, arta actorului, tehnica propriu zisă a scenei sunt în primul plan al preocupărilor. Deci buni regisori, buni dramaturgi, buni actori, o scenă bine utilată și spectacolul nu se poate să nu fie bun. Un teatru bine organizat intensifică la maximum elementele principale ale spectacolului, pentru a obține calitatea pură a stilului societății ideale. Pentru fiecare element al scenei e necesar să se stabilească o tradiție de lucru, o școală moștenită din generație în generație; pentru obținerea calității, să fie încercați cât mai mulți oameni și alții îndrumați să se pregătească. Cu cât experiențele vor fi pe o scară mai mare, cu atât calitatea lucrătorilor va fi mai bună. Valoarea artistului este consecința unei întreceri tehnice de lungă durată. Cunoscând

inferioritatea artei dramatice de azi (aducându-ne aminte de cea de ieri, înălțătoare), cunoscând lipsurile și împlinindu-le, am vedea cu siguranță o zi de biruință a unei arte dramatice pe scenele noastre, dacă s'ar crea o tradiție de lucru cu școli primare. Artiștii în toate domeniile cresc în arta lor din copilărie și când ajung la maturitate, împart cu acea senină desinteresare și iubire bogăția de cunoștințe altora; în acest mod spiritul unei activități nu se pierde niciodată.

Pentru observatorul lucid apariția valorilor etice în societatea română însemnează împlinirea unui neam. Conștiința biruitoare a naturii etice a românului nu poate fi decât conformă idealurilor umanității. Sub privirea noastră oamenii se schimbă și se schimbă în bine. Nimeni nu mai crede în puținătatea sufletului. Pentru o societate de aspre chemări nu sunt suficiente mediocritățile, drame și comedii scrise cu scopul de a-l răsturna pe om în josnicii. Să ne întoarcem la clasici, la înălțimile spiritului uman, acolo unde drama este mai aproape de mântuire. N'ar trebui să existe nici măcar o singură scenă în România cu scop negustoresc, așa cum din nefericire sunt toate. Chiar un spectacol de comedie ușoară, o farsă, o bufonerie să dovedească dezinteresarea. Negoțul i-a obligat pe meseriașii teatrului să abdice dela toate idealurile și să holbeze ochii, fascinați de „rețete” și „incasări”. Prin readucerea morallui în teatru, prin disciplinarea tuturor conștiințelor se va schimba și direcția aspirațiilor artistice ale societății noastre.

O preocupare culturală serioasă înțelege rostul teatrului și mai ales înțelege nevoile mulțimii. Din când în când un strigăt se aude dintr'un colț al țării, un strigăt care cere hrană pentru duhul neamului...

VERIFICAT
2017